

Az információ értékelése mint ökológiai jellegű folyamat

2. rész^{*}

Benediktsson Dániel

Az autoritás fogalma és szerepe az információkeresésben

Tanulmányom első részében a bibliográfiai tétel szerepével foglalkoztam az információ értékelése szempontjából. Most egy ugyancsak nehezen definiálható fogalom elemzésével, az autoritás szerepével folytatjuk gondolatmenetünket. Az autoritás vizsgálatánál abból kell kiindulnunk, hogy olyan általános fogalomról van szó, amely mind konkrét, mind pedig elméleti szempontból aktuális lehet. Elsősorban filozófiai, azon belül pedig kifejezetten ismeretelméleti fogalomként a tanulmány azon tézi-

séhez kapcsolható, miszerint az információkeresés fő célja – az a szinte paradigmaticus wilsoni tétel –, hogy az információkereső szert tegyen olyan szöveges eszköz(ök)re, amely(ek) alkalmas(ak) célja elérésére, azaz a számára leginkább megfelelő információ megszerzésére (Wilson, 1968).

Hogy mi felel meg leginkább a kereső elsődleges céljának, azt az *autoritással* fejezhetjük ki legmegfelelőbbben: az autoritás tehát abban segít, hogy a használó hozzájusson a *legjobb* textuális eszközhöz, amely elvezeti a problémája megoldásához. Ez a „legjobb” azonban egyrészt elég bizonytalan, másrészt nehezen azonosítható jelző, amely nem sokat

^{*} A tanulmány 1. része a Könyvtári Figyelő 2002. 4. számában jelent meg.

mond a kérdés megfogalmazása szempontjából, viszont kifejezi a használó/információkereső elégedettségét, (amennyiben sikerült elérnie a kívánt célt). Az autoritást mint kifejezést valahogy mégis le kell fordítani, érthetővé kell tenni, de nem konkrétan, (mert bármilyen keresést, amennyiben az annak minősül, felfoghatjuk ilyen értelemben is), hanem absztrakt módon, amely kizárólagosan alkalmazható egy ilyen interpretációs folyamat és modell esetén. Ebből következik, hogy a „legjobbat” mint kifejezést a jelen vizsgálat idejére, úgymond az autoritás szinonimájának kell tekintenünk.

Ha egy bibliográfiai tétel (a továbbiakban Bt) szöveget vagy dokumentumot reprezentál, akkor a használó a legjobbnak azt fogja tekinteni, amelyik számára releváns információt, azaz autoritást ad egy adott cél elérése érdekében. A döntéshozatali folyamatban, amely tulajdonképpen az értelmezés fázisa, a Bt azon részei lesznek szemiotikusan-szimbolikusan jelentéshordozók a kereső számára, amelyek az autoritás jegyeit viselik. Az autoritás fogalma sokkal szélesebb tartományt fog át, mint általában a mindennapi értelmezés során vagy akár filozófiai használatban. Azt mondhatjuk, hogy ez olyan speciális esete az autoritásnak, amit Wilson után *kognitív autoritásnak* lehet nevezni (Wilson 1983).

Wilson P. munkája tekinthető a téma eddig egyetlen átfogó bemutatásának (legalábbis könyvtári szempontból), bár elvéve találhatók egyéb hivatkozások is (pl. Brooks, 1985). Megjegyzendő, hogy a terminus eredeti filozófiai értelemben való használatát bemutató írások is igen ritkák. Wilson saját maga mondja el, hogy bibliográfiai kutatásai során egészen a 19. század közepéig kellett visszanyúlnia, hogy valamennyire is releváns munkát találjon a témával kapcsolatban. Bár könyvének fókusza a kérdés más aspektusaira irányul, de az *Információkeresés és kognitív autoritás* c. utolsó fejezete közvetlenül kapcsolódik jelen témánkhoz. Ebben Wilson az értékelés lehetséges kritériumait elemzi és kiáll az információs szakember információértékelő szerepe

mellett akkor is, ha a jelen perspektívából nézve és a belátható jövőt tekintve, nem sok okunk lehet az optimizmusra (Wilson, 1983. 165–198. pp.) Vizsgálata a kognitív autoritást illetően a szövegeket érinti. Ami számunkra fontossá teszi, az a szöveges környezet középpontba helyezése. Az autoritást tehát a Bt-szövegek vagy Bt-adatok szintjére kell transzponálni és meg kell vizsgálni, hogy a jelenlévő komponensek milyen autoritással bíró jelentést hordoznak. A kognitív autoritás fogalma egy megismerőt (kognitív személyt) is feltételez, aki ebben az esetben bármely információkereső/felhasználó lehet, akinek megvan a megfelelő hátere az értékelő kritériumok alkalmazására. Következésképpen az egyes Bt-komponensek mutathatnak autoritási jeleket, ha pedig nem mutatnak, azt is figyelembe kell venni, mint a negatív autoritás esetét. Hangsúlyoznom kell, hogy ez az autoritás elképzelés nem a szöveges eszközök kiválasztásának közvetlen módja, hanem egy komplex döntéshozatali mechanizmus fontos része. Lehet, hogy a keresés alkalmával két egyformán releváns dokumentumot fogunk azonosítani, amelyek az autoritás ugyanazon szintjét tesztelik meg, de csak az egyiket használjuk fel a probléma megoldása során. Hogy melyiket, az még nagyon sok további külső és belső kritériumtól fog függeni, de ezek már nem egyedül az autoritáshoz kapcsolódnak.

A különböző Bt-adatok – helyes interpretáció esetén – ugyanis egyetlen mértékben és minőségben hordozzák az információt. Egy állandóan növekvő szabályozott bibliográfiai univerzumban a mennyiség gyorsan fix jelenséggé válik, különösen automatizált transzfer rendszerekben. A minőségi részt azonban egyrészt a kereső/felhasználó szubjektív interpretációs képessége határozza meg, ami itt most nem fontos, másrészt a kérdéses téma/tárgykör, ami viszont igen, mivel a Bt egyes elemeihez csatolt kognitív autoritás a tudományterületek szerint szignifikánsan változik.

A kognitív autoritást kifejező információelemek

A következő lépés annak az áttekintése, hogy milyen Bt-elemek szükségesek és ezek hogyan szolgálnak a kognitív autoritást az egyes szakterületeken. A szakterületek felosztása megint csak Wilsont követi (Wilson, 1983. 81–121. pp.). Mielőtt a szakterületek felosztását ismertetném, válasszuk ki azokat az elemeket, amelyek szerepelhetnek egy ilyen áttekintésben, anélkül, hogy valamilyen előzetes katalogizálási vagy bibliográfiai mintát rögzítenénk. Csak lényeges és értékelhető információ jöhet szóba, azok tényleges vagy előírt sorrendje itt nem fontos.

A leglényegesebb bibliográfiai információs elemek négy csoportba oszthatók: szerző, cím, impresszum adatok és ún. egyebek (Krummel, 1989. 44–45. pp.). A példák két alapvető dokumentumtípust érintenek: a monográfiákat és a periodikumokat.

A szerzői csoport bármilyen személyes és intézményi, testületi, vagy egyáltalán bármilyen intellektuális hozzájárulásra vonatkoztatható. A cím a főcímről, az alcímről vagy más szövegesen meghatározott kiegészítő információra (pl. konferenciák nevei) is érvényes. Az impresszum a kiadói névre, a megjelenési helyre és a megjelenési idő adataira terjed ki. Az egyebek alatt pedig a fizikai információként értelmezhető terjedelem (oldalszám/pagina), a méret, illusztráció, ill. azok a speciális adatok értenődők, amelyek a kiadás, a bibliográfiai hivatkozások, az indexek, sorozatok megjelölésére szolgálnak.

A dokumentumrepresentáció hasznossága egy meghatározott területen az általános interpretáló képességen túlmenően attól is függ, hogy a Bt egyes elemei milyen kognitív autoritást hordoznak. Az autoritás jelenlétét és fokát az adott diszciplína jellegzetességei, speciális tulajdonságai, valamint a paradigmatiszós konszenzus határozza meg. Hozzá kell

tenni, hogy az autoritás foka, amit a Bt egyes részeitől vagy egészéből származtatunk, gyakran kapcsolható a felhasználó tudományos, intézményi, ill. egyéni helyzetéhez. (Bár ezek a tényezők elsősorban az ő kognitív státuszát befolyásolják, de hatásuk van az autoritásra is.)

Mindez azonban lényegében csak fokozati különbség. Például egy fiatal, ambiciózus kutató, aki valamilyen természettudományos területen működik, és az állandó tanulás és teljesítés nyomása alatt áll, s ezek következtében ki van téve az információs túlterhelésnek is, úgy próbálja helyzetét enyhíteni, hogy csak azt az információt fogja olvasni, ami garantáltan minőségi: ismert vagy hírneves, tehát idősebb kutatók, vagy sikeres, már elismert pályatársak munkáit (szerzői kategória), amelyek abszolút relevánsak témájára nézve (cím kategória) és magfolyóiratokban jelentek meg (impresszum kategória). Vagyis ezeknek az elemeknek a kombinációja jelenti majd számára az autoritást, minden egyéb információ (talán egyedül a megjelenési idő kivételével) csak másodlagos jelentőséggel bír. A felsorolt elemek adják számára a minőséget, a relevanciát. A többi adat viszont sem a Bt részeként, sem pedig járulékos környezeti információként (pl. index terminológia) nem befolyásolja. A feladat is ezt támasztja alá, a példában szereplő kutató még nem ért ahhoz a szinthez, ahol olyan átfogó összeállításokat kellene készítenie, amelyek az irodalom másfajta áttekintését teszik szükségessé. Attól a pillanattól kezdve, amikor a felsorolt elemek már nem elegendők az autoritás kifejezésére, mert nem nyújtanak elég értékelhető információt (pl. mert a szerző nem ismert, a folyóirat perifériálisnak minősül stb.), a használó egyéb jeleket fog keresni, amik alátámasztják autoritás igényét. De az egyéb jeleket újból a diszciplína kommunikációs folyamatai fogják meghatározni és azok fognak a kereső egyéb, esetleg magasabb szubjektív státuszával interakcióba lépni.

A kognitív autoritás a természeti- és alkalmazott tudományok területén

Az első tudományterület, amit meg kell vizsgálnunk, a természet- és alkalmazott tudományok területe. Az előző fejezetben elmondottakból több minden már ehhez a területhez tartozik, az említett példa is ide sorolható, tehát tulajdonképpen már benne is vagyunk az elemzésben. Lényeges, hogy elfogadjuk azt a tézist, miszerint ami valójában meghatározza a természettudományokban a kognitív autoritást, az mindig összekapcsolható az uralkodó és paradigmatis kommunikációs viselkedéssel. Az ismeretek összességét figyelembe véve, a természettudományok az a terület, amelyet a leginkább vizsgáltak a kommunikációs transzfer szempontjából, és ezért ez a legjobban dokumentált (ld. Garvey 1979-es és Meadows 1974-es tanulmányait).

Röviden összefoglalva azt lehet mondani, hogy a (természet)tudományos kommunikáció folyamatát egy olyan kontinuumnak lehet tekinteni, ahol a hangsúlyok a kutatás célja és módja szerint változnak, az eredmények pedig a kommunikációs mező egészéhez kapcsolódnak. Az említett kontinuum magában foglalja a formális és informális tartományt egyaránt, de csak a formális rész a dokumentum- vagy rekordfüggő. A két aspektus azonban nem egyenrangú, az elsőbbség meglepően az informális oldalé. A kérdést kutatók, köztük Garvey is, arra a következtetésre jutottak, hogy az abszolút prioritás az informális tartományhoz kell, hogy tartozzon, mert itt keletkeznek az interaktív folyamatok és alakul ki az a bázis, amin az egész tudományos kommunikáció alapul, továbbá ez nem csupán információcsere, hanem ún. szociális mechanizmus is (Garvey, 1979. 26. p.). Mindezeket figyelembe kell venni, amikor vizsgáljuk az egyes szakterületek befolyását arra, hogy a Bt-elemek milyen kognitív autoritást mutatnak. Éppen ezért szo-

katlannak tűnhet az a megállapítás, hogy a természettudományok ún. objektív-kísérleti módszertanával ellentétben, a Bt legfontosabb és leginkább értékelt adatai azok, amelyek objektíve a legkevésbé determináltak. A korábban már leírt példa igazolja ezt. Ha az adatmezőket szekvenciálisan nézzük, a következő eredményre jutunk: a szerzői elemnek teljes elsőbbsége van, különösen a folyóiratban közölt publikációk esetében, ahol a szerző intézményi hovatartozása is fel van tüntetve. A szerző(k) fontossága csökkenhet az idő multával, és ahogy a kutató közeledik a szenior státuszhoz ezáltal más, objektívebb megközelítés is felmerülhet az információkeresés során.

A szerző elsőbbsége, mint autoritás azért meglepő, mert ez szubjektív koncepcionális elemet képvisel az értékelési folyamatban, s ez ellentétes azokkal az objektív, kvantitatív episztemológiai közelítésekkel, amelyek a természet- és alkalmazott tudományokat jellemzik. Az is világos, hogy a dokumentum mint fizikai entitás itt nem jelent túl sokat. Ez magyarázza, hogy az információs transzfer fizikai oldalát képviselő újdonságok, mint például a mikrofilmek, ill. az elektronikus hordozók, miért ezen a területen jelennek meg először. Amikor a felhasználó a hangsúlyt a szerzőre helyezi és a dokumentum autoritását, ill. minőségét ennek alapján dönti el, akkor valójában áthelyezi az információt az informálisból a formálisba. A végső következtetés az lehet, hogy a nem regisztrált, nem rögzített, szubjektív információ fogja (bár nem kizárólagosan) eldönteni a rögzített Bt-adatok hasznosságát. A folyamatot olyan kvalitatív jelenségként lehet leírni, amely kvantitatívvá válik, amikor átfogó információkeresés megy végbe, s ami egyéb faktorok figyelembe vételét is maga után vonja.

Az a benyomásunk támadhat, és joggal, hogy a szerzőség, ill. az egyéb személyes részvétel csaknem kizárólagos jelentőséggel bír a természettudományokban a kognitív autoritást illetően.

Fontossága az informális kommunikáció elsőbbségéből ered és megerősíti azt, amit már gyakran állítottak a tudományok e csoportjával kapcsolatban, nevezetesen, hogy a dokumentumok és a rögzített információ lényeges, de csak kiegészítő szerepet játszik.

Ha a további összetevőket szemléljük, azok is hasonló tulajdonságokat mutatnak. A cím adatcsoport a tudományok ezen területén a világosságot, egyértelműséget képviseli. Ez az egyetlen tudástartomány, amelyben szigorú szabályok uralkodnak a kifejezőségről. Ezért a természettudományokban a címek mindig nagyon egyediek mind szemantikailag, mind tartalmilag. A felhasználó számára lehetővé válik, hogy a tartalmat, azaz annak relevanciáját nagy biztonsággal felmérje. A relevancia ebben az esetben nem azonos azzal, amiről korábban úgy foglaltunk, hogy egy cél elérésére szolgáló eszköz, ugyanis ebben az összefüggésben csupán egy elsődleges megközelítést értünk alatta, ami nem jelent kognitív autoritást. A dokumentum/szöveg lehet releváns, de ettől még nem biztos, hogy a lényegyet tartalmazza (pertinens). Egy címben jelentkező specifikus leírás utalhat a témára és a természettudományok esetében ezt meglehetősen precízitással meg is teszi, de ez nem jelent automatikus kijelölést a probléma megoldásra (ami valójában textuális eszköz a cél elérésére). A kutató számára, aki az informálisból a formálisba tér át, a cím indexként funkcionál és arra szolgál, hogy azonosítsa a szöveg „javaslattevő és szemantikai” (Wilson kifejezése) tartalmát. Ezért van az, hogy a könyvtár-informatika kialakított a jelentéssel bíró címszavakból egy index típust (KWIC indexek), mely elsősorban a természettudományokban funkcionál, ahol a szemantikai tartalom kifejezése a címekben csaknem kötelező.

A fentieket ki lehet fejezni egy elméleti formulával is. Ha elfogadjuk a kognitív autoritáson alapuló érvelést oly módon, hogy ez szolgálja azt a célt, hogy a felhasználót eljuttassa a legmegfelelőbb textuális

eszközhöz, a Bt összetevőit két nagy, nem feltétlen szekvenciális csoportra oszthatjuk. Először is lesznek azok az elemek, amelyek heurisztikai célokot szolgálnak, és lesznek, amelyek csak az azonosítás (identifikáció) szerepét játszhatják.

Világos, hogy csak heurisztikai eszközöket lehet a kognitív autoritás hordozójának tekinteni, ami marad, csak azonosítási jogosítványokkal rendelkezik.

Mindez a funkcionális ekvivalenciának megfelelően kifejezhető a következőképpen:

$$Bt = HEU + ID$$

ahol HEU a heurisztika, az ID pedig az azonosítás (identifikáció). Abban az esetben, ha (ahogy előbb implicite utaltunk rá) HEU = KOGAU, ahol ez utóbbi a kognitív autoritást jelenti, akkor HEU behelyettesíthető KOGAU-val és az egyenlet így alakul:

$$Bt = KOGAU + ID$$

és így szükséges, hogy visszautaljunk arra, amit korábban a Bt előzetes definíciójáról mondtunk. Ez magában foglalja az interpretáció azon két szintjét, amelyek ugyanazokat a komponenseket tartalmazzák: az egyik az azonosítás szintje, a másik az epistemológiai szint, amely egybeesik a heurisztikusan felfogott kognitív autoritással. Így az első vizsgált tudástartomány, a természettudományok elemzése bizonyítja, hogy a Bt struktúrája és definíciója azt a mintát követi, amit már korábban felvázoltunk.

Még egy utolsó példát lehetne felhozni a tézis illusztrálására, azzal a kiegészítéssel, hogy ez is elsősorban a természettudományokban megy végbe. Bizonyos dokumentumtípusok esetében, amelyek többnyire az „*Annual review*” vagy a „*Progress in*” címmel kezdődnek, az egyes publikációk hivatkozási listája csak a szerzőket és az időszaki kiadványok megjelenési adatait tartalmazza. Az utóbbi in-

formáció az azonosítást célozza meg, míg a szerzők nyilvánvalóan az autoritást jelzik. A téma szerinti azonosítás a hivatkozások segítségével a szövegkörnyezetben történik. Sajátágos módon, ez már példa lehet a kiterjesztett Bt-re, de mivel a hivatkozási lista csak a már említett két összetevőt adja meg, ez megerősíti, hogy a nem könyvtár-informatikai eredetű bibliográfiai gyakorlat a természettudományok esetében a szerzőt támogatja mint a kognitív autoritás fő képviselőjét, míg a további elemeknek tematikai és térbeli azonosítási szerepet szán.

A többi adatelemet illetően mindössze két kivételtől lehet beszélni, amikor is valamelyik bizonyos körülmények között túlmegy az azonosításon és befolyásolja a személyi felelősségre vonatkozó információ kognitív funkcióját. Az egyik a megjelenési idő, a másik az időszaki kiadványok esetében azok elnevezése. Azonban itt is hangsúlyozzuk, hogy ezek nem jelentenek autoritást önmagukban, csak egy másik elemhez, rendszerint a szerzőhöz való csatolásuk esetén. Csupán segítenek meghatározni azt az összetevőt, amely az interpretáció magja és kétség esetén együtt adják az autoritást. Az impresszum többi része általában kiegészítő szerepet játszik, ami kizárólag a természettudományok által elfogadott kommunikációs mintának köszönhető.

Összefoglalva tehát kijelenthető, hogy a természet- és alkalmazott tudományoknál a felhasználói hasznosságot elsősorban a szerzői tényezővel kifejezett kognitív autoritás segíti elő. Ez különösen igaz a kutatási frontok esetében, a tény maga pedig alátámasztja az informális, szubjektív folyamatok elsőbbségét. Ahogy a folyamat tovább mozdul a nagy tételű, kvantitatív módon leírható információkeresés irányába, úgy növekszenek jelentőségükben a Bt egyéb részei. Mindez bizonyítja az interpretáló és értékelő információkeresés fontosságát és a minőségi visszakeresés előnyét, még ezen a tudományterületen is. Ugyancsak mutatja az információkeresés kettősségét (mennyiség szemben a minőséggel), értve alatta a szemiotikai kódolás-dekó-

dolásban kifejeződő értékelő-kvalitatív folyamatokat, szemben a mennyiség-orientált, automatizált visszakereséssel, amelyet alapvetően a statisztikai valószínűség határoz meg.

A kognitív autoritás a társadalomtudományokban

Az eddig elmondottakhoz képest a társadalomtudományok esetében más a helyzet. E tudományterületnél, melynek egyik legjobb meghatározását ugyancsak Wilson (Wilson, 1983) adta, úgy kell kiegészítenünk a meghatározást, hogy elősegítsük a Bt-elemzésre való koncentrációt.

Akárhogy is osztályozzuk a társadalomtudományokat, további lebontásuk úgy is történhet, hogy az alkalmazott módszertant vesszük figyelembe. Arról van szó, hogy egyes diszciplínák azt a fajta objektív, kvantitatív, experimentális módszertant választották, amely eredetileg a természettudományok sajátja. A következmény pedig az, hogy a információcserét irányító kommunikációs minták is ezt fogják követni. A módszer hasonlósága az értékelés hasonlóságát vonja maga után.

A másik fontos kiegészítés az, hogy be kell vezetni a *szociális kontextus* kulcsszót, ami a továbbiakban érvényes lesz erre a területre, tekintet nélkül arra, hogy a már említett experimentális módszerek vagy a már korábban is ismert és alkalmazott leíró-értékelő módszereket alkalmazzák. A *szociális kontextus* magába foglalja azt, hogy az összes adat, elv, teória, mentális konstrukció csakúgy, mint a gyakorlati ajánlások, tehát minden, ami kutatáson alapul, úgy értelmezendő, mint ami függ a társadalomtól, időtől, intézménytől, politikától vagy mintapopulációtól.

A két kiegészítő tényező egymással is összefügg. Hatásuk lesz arra, hogy egy társadalomtudományi Bt mely része hordozza a kognitív autoritást. A ket-

tő közül természetesen a szociális kontextus fogalma az, amelyik meghatározó, a módszertan csupán a természettudományhoz hasonló atmoszférát teremt. Ennek kettős oka van. A természettudományos módszertan alkalmazása nem jelenti azt, hogy ugyanaz a kommunikációs viselkedés is reprodukálódik, és ugyanúgy irányítja a kutatást, ahogy ott történik. Csak a módszereket kölcsönzik, mivel a kommunikációs módszerek és preferenciák nem könnyen teremthetők újra, azok ugyanis – paradox módon – szociálisan determinált mechanizmusok eredményeként jönnek létre. A szociális kontextus az, ami interaktív és segít a kognitív autoritás meghatározásában, valahányszor egy Bt szinten jelentkező dokumentum természettudományos módszereket tartalmaz.

Lehet, hogy véletlen, de a társadalomtudományok a metodikai keveréknek, valamint egyéb ismeretelméleti okoknak is köszönhetően, az ismeretek skáláján középen helyezkednek el, némi részrehajlással a humán tudományok irányába. Ami nem meglepő, ha azt vesszük, hogy nagyrészt közös eredetre vezethetők vissza. Az irodalom is ezt bizonyítja, ahol is a kettőt gyakran együtt tárgyalják.

A társadalomtudományok területén nem történt meg a természettudományokhoz hasonlóan a kommunikációs folyamatok vizsgálata. Így a Bt-re vonatkozó kognitív autoritási tényező vizsgálata is sokkal nehezebb és összetettebb. Csak a már említett módszertani kérdés és a mindenütt felbukkanó szociális kontextus látszik elfogadhatónak. A módszertant illetően azonban világossá kell váljon, hogy itt a helyzet nem ugyanaz, mint a természettudományokban. Az experimentális-kvantitatív módszer nem hoz létre olyan változásokat, amelyek megváltoztatnák a tudományág lényegét.

Más szóval, a kutatás vagy egyéb ismeretelméleti folyamatok (pl. a bürokrácia információs igényei stb.) nem függenek a módszerektől. Bár nincsenek ide vonatkozó kutatások, evidens, hogy nem beszélhetünk informális struktúráról a társadalomtudo-

mányok belső kommunikációját illetően. Hiánya akadályozza, hogy a személyi vagy intézményi autoritást mint a kognitív autoritás fő forrását figyelembe vegyük. Egy módszer megválasztása nem jelölhet egy szerzőt, mert csak kevesen használnak kizárólagosan tudományos megközelítést.

A szerzőség csak akkor válik fontossá, ha a további adatokkal együtt, specifikus szociális kontextusra utal. De még ez is főleg testületi szerzők esetében érvényesül. Valószínű, hogy a személyi szerző a három fő tudományterület közül itt a legkevésbé fontos.

A következő, megfontolandó elem a cím. Itt megint bizonyítást nyerhet, hogy a társadalomtudományok mennyire középen állnak az ismeretek általános skáláján. Bár a címek itt is nagymértékben kifejezők és leíróak, de nem érik el a természettudományok specifikusságát.

A kifejezőkészség az egyes tudományterületek szerint változó, ami függ az alkalmazott módszerektől és a terminológiai precizitástól is. A címek itt nem elegendőek az indexelési funkciók teljesítésére, ahogy ez lehetséges a természettudományokban. De nagyon is számítanak, ha más adatokkal (pl. impresszum adatokkal) együtt kerülnek értékelésre, mivel a különböző adatmezők kombinációja értelmezhető szociális összefüggést ad.

A fentieknek megfelelően kijelenthető, hogy a kognitív autoritást a szociális kontextus megfelelő foka biztosítja, amely sokszor az egyes, de legtöbbször a kombinált Bt-elemek interpretációján keresztül fejeződik ki. A címek az ilyen összetételekben mindig kötelező alrendszerként képeznek. Az impresszum adatok közül a megjelenési idő és a megjelenés helye fontos, nemcsak mint azonosítók, hanem főleg mint a szociális kontextus kifejezői. A címmel együtt az interpretálandó adatok totalitását adják és ezáltal a kognitív autoritás státuszát érik el. Ugyanez vonatkozik az adatok egyébként nevezett csoportjára. Ide olyan Bt-elemek kerülnek mint az oldalszám, illusztráció, index, ill. a bibliográfiai hivatkozások. Ha ezek csatlakoznak a cím informáci-

óhoz, az előbbiekhöz hasonló kognitív funkciót láthatnak el.

A társadalomtudományok esetében az olyan környezeti adatok, (mint például az osztályozási jelzet, indexelési kifejezések) amelyek ugyan kívül esnek magán a Bt-n, de azért a közvetlen környezetéhez tartozhatnak (feltéve, ha megadják őket), fontossá válnak az értékelés során. A lényeg az lenne, hogy nincs ezen a tudományterületen egy olyan kizárólagos tényező – a Bt-n belül – amely egyedül kognitív autoritásnak minősülhet. Az ismeretek három nagy területéből (természet- és alkalmazott tudományok, társadalomtudományok, humán tudományok és művészetek) a társadalomtudományok, a társadalmi folyamatok és mechanizmusok komplex és interaktív természetének köszönhetően, a Bt-n belül, ill. azzal összefüggésben környezetileg is, a kognitív autoritás hordozói tekintetében is középső helyet foglalnak el.

A végső konklúzió az, hogy a társadalomtudományi Bt több részletezett információt, több adatmezőt igényel ahhoz, hogy értelmezhető legyen, hogy a Bt-nek legyen jelentése. Egy társadalomtudományi diszciplína lényeges vonása – akár leíró, akár kvantitatív – a tükrözött szociális kontextus. Ez nem korlátozható egy vagy több rögzített, autoritást kifejező tényezőre. Tehát a Bt-nek ebben a szférában pontosnak és teljesnek kell lennie ahhoz, hogy a kognitív autoritás alcájában elérhető legyen.

Néhány általánosítható megállapítás

Miután már megtárgyaltunk két nagy tudományterületet, lehetőség nyílik az összehasonlításra, elméleti általánosításra.

Az univerzum térben és időben manifesztálódó jelenség. A tudomány megvizsgálja és méri az objektív, manifesztált világot. Ha az ismételt mérés ugyanazt az eredményt produkálja, törvényeket fogalmaznak meg. A hangsúly a mérésen van, amely

a természettudományok lényege, és mint ilyen időbeli esemény. Az ilyen tudomány természete tehát temporális és ez tükröződik a vonatkozó információkereső struktúrában is. Az összes Bt komponens közül a személy/szerző (amely egyébként az egyetlen temporális faktor, és aminek a megjelenési idő csupán egyenes következménye) kognitív tényezőként való elismerése tehát nem véletlen, hanem logikus következménye mindannak, amit a természettudomány jelent és képvisel. Ki lehet tehát jelenteni, hogy a természettudományok körében a Bt-t az idő kormányozza, azaz temporálisan determinált, ilyen a természete. Ez magyarázza a természettudományos információ gyors elévülését is (az időtényező hatására vonatkozóan lásd Voos, 1976). A társadalomtudományok elemzése ettől eltérő konklúziót kínál. Ahogy a terminológia sejteti, ez a tudományterület a társadalmi mozgás vagy a humán egyedek és csoportok társadalmilag determinált (szocietális szintű) funkcióinak különböző aspektusaival foglalkozik. A társadalmi vagy kollektív szint az az alap, ahol az események kibontakoznak és a szociális létnek – szemben a temporális jelenségek vertikális természetével – horizontális, azaz térbeli természete van. Így nyilvánvaló, hogy a társadalomtudomány, még akkor is, amikor nem leíró, hanem kvantitatív, alapjában térbelinek tekintendő. Ez az alapvető jellegzetesség eldönti azt, hogy a Bt itt a térben szétszóródó komponensek interpretációjából áll, és amikor ezeket megfelelő felállásban összegyűjtjük, együtt fogják a megkívánt kognitív autoritást kifejezni.

Az elmondottak lehetővé teszik, hogy a tényleges elemzésük előtt kijelenthessük, hogy a még hátra lévő területek, a humán tudományok és a művészetek és az ezeket jellemző Bt-k, az eddig is követett ontológiai megközelítés szerint, tér-idő természetűek lesznek.

Az autoritás a humán tudományokban és a művészetekben

Ez a tartomány lényegében az emberi produktivitásnak és termékeinek van fenntartva. Szigorúan bibliográfiai szempontból nézve ez a legnehezebb terület, mivel az emberi szellem primer és szekunder produktumaival foglalkozik, s mint ilyen, nincs alávetve szabályozó folyamatoknak. A kommunikációs folyamatok teljes egészében szubjektívek, ami azt jelenti, hogy óriási a hangsúly a formális tartományon, azaz kérdések, keresések tényleges központja és nyersanyaga a dokumentum/információs univerzum, amelynek a hasznossága és interpretációs töltése nem mindig látható előre. A kognitív autoritás kérdése ennek megfelelően, szorosan kapcsolódik az egyén episztemológiai struktúrájához. A humán diszciplínák bibliográfiai viselkedése nem osztható fel a kisebb érdeklődési területek mintái szerint. A számos lehetséges vagy elképzelhető interdiszciplináris összekapcsolódás tovább bonyolítja a helyzetet. Egyes szakok, mint például a régészet, bibliográfiai szempontból affinitást mutatnak a társadalomtudományokkal, sőt esetleg még a természettudományokkal is, míg mások, például az irodalomkritika megtartják sajátos jellegzetességeiket. A művészetek és a zene olyan sajátosságokat mutatnak, amelyek csak rájuk jellemzőek.

Azonos szakterületeken belül ideológiai, filozófiai iskolák, nyelvi, filológiai vagy összehasonlító módszerek alkalmazása (hogy csak néhány tényezőről szóljunk) mind arra irányulnak, hogy a kutatást egy bizonyos irányba tereljék és ugyanez történik a kommunikáció, valamint az információkereső viselkedése tekintetében is. Tehát, számos szakterületi jellemző van további elágazásokkal, amik mind oda vezetnek, hogy elképzelhetlenné teszik a leggyorsabb szabályozási kísérleteket is. Ez persze nem jelenti azt, hogy akárcsak bibliográfiailag is anarchia vagy káosz lenne. De a kérdés komplexitá-

sa részletes analízist igényel, nem annyira a felhasználói hasznosság szintjén, amelyet egyébként a szakterület milyensége befolyásol, hanem inkább a legkisebb Bt-struktúráját, összeállítását és térbeli elhelyezését illetően. A szakirodalom foglalkozik ugyan a kérdéssel a társadalomtudományokkal összekapcsolva, de a problémák azonosak a korábban már említettekkel. (A társadalomtudományoknál már említettek kivül ld. még Lönnquist 1988, K.B. Wilson 1981, Petrey 1980, Stoa 1984, Stone 1982, Wintraub 1980. Petrey tanulmánya különösen meggyőzően demonstrálja a humán tudományok területén végrehajtott információkeresés gyakorlati nehézségeit és veszélyeit.)

De vannak további nehézségek is. Először is a Bt legalább kétféle alakban, formai struktúrában jelenik meg. Az egyik, ami hagyományos és sokszor hiányos, a szerző szubjektív mentális állapota miatt nem mindig tartalmazza az interpretációhoz szükséges alkotórészeket. Hogy az értelmezés azért még lehetséges, annak a rejtett textuális hivatkozásnak köszönhető, amit viszont csak a szakember ismerhet. Ez azon keveseknek területe, akik képességeiknek köszönhetően dialógusba tudnak bocsátkozni a szerzővel. A másik Bt típus az, amelyik megosztott (egyes részei a szövegben vannak) vagy sem, de mindkét esetben szöveghez kapcsolódó (mint a lábjegyzet). Tehát a humán tudományokban a valamilyen módon szövegesen meghatározott Bt gyakorisága egy olyan speciális tulajdonság, amely megkülönbözteti ezt a diszciplináris szférát a többitől, és amelyet determináns impakt faktornak lehet tekinteni.

Ha a szöveges meghatározottság tézisétfogadjuk, akkor a kognitív autoritás a továbbiakban már nem kötődhet egyedül a Bt részeihez, hanem, legalábbis részben a textuális környezet függvénye lesz, tekintet nélkül arra, hogy ez most a közvetlen szöveg, amelybe a Bt beleágazódik, vagy a tágabb szöveggörnyezet, ahogy a megismerő fél agyában megszületik (Paul Riceour felfogása szerint is). A

másik következtetés, ami az előzőekből adódik, hogy ezúttal a szakterület hatása nem lényegi (vö. az informális kommunikációs folyamatok és a szociális kontextus esetei), csak formális. Nem a tartalom kezdeményezi és irányítja a kommunikációs esszenciákat és ezáltal meghatározza a kognitív autoritást a reprezentációs Bt-kben, hanem a formális textuális előadás természete tesz szükségessé egy adott elrendezést vagy a Bt-elemek megoszlását, amelyek csak azokkal a szöveges részekkel együtt szolgálják a felhasználói hasznosságot, amik a végleges interpretációt irányítják. Összegezve tehát a kognitív autoritás a szubjektíve kiválasztott és hangsúlyozott Bt-elemek és azok azok textuális referensei interakciójának eredményei.

Ha célunk a használó elégedettségének felderítése a humán szakok esetében, akkor egy másik nehézséget is le kell győzni, a műtényező újbóli megjelenését. Utalni kell arra, hogy a műtényezőt egyszer már félretettük, mint az információkeresés szempontjából nem használható fogalmat. Mégis azt kell látnunk, hogy a szóban forgó szakterületen állandóan találkozunk olyan hivatkozásokkal, amelyek csak művekre utalnak és gyakran a bibliográfiailag elfogadható és azonosítható elemek minimális mennyiségét sem tartalmazzák. (A világosság kedvéért még hozzáteszem, hogy a mű itt, a bibliográfiai analízis szempontjából, nem formálisan, hanem szubsztanciálisan hiányos Bt-t jelent. Ha egy szövegben azt olvassuk: Shakespeare Julius Ceasarja, akkor, az, hogy formálisan hiányos-e, attól függ majd, miként lett a legkisebb Bt definiálva. Szubsztanciájában, tehát mint szöveg, azonban mindenképpen hibás és a benne lévő tartalom indetermináns. Egy ilyen műtényező, amely mindig gyakori a humán területeken, csak variánsnak tekinthető, ezért is szükséges a pontosítás.

Az egyedüli lehetséges választ az ilyen jellegű problémákra csak a bibliográfiai szabályozás adhatja meg, azaz annak kodifikálása, hogy milyen szövegszekvencia jelenléte tekinthető Bt-nek. Ugyanakkor

nem szabad elfelejteni, hogy amiről itt szó van – a Bt előzetes definíciója szerint – az azonosítás minimális szintje, mivel a másik követelmény, az interpretáció episztemológiai szintje, úgyszintén jelen kell hogy legyen a műtényező szöveg státuszának köszönhetően. A jelenség paradox, mert a magasabb megelőzi az alacsonyabbat, de ugyanakkor egyrészt alátámasztja a bibliográfiai műveletek logikus sorrendjét, másrészt rámutat arra, hogy mennyire nehéz, ha ugyan nem lehetetlen az információkeresésnél a műtényező figyelembe vétele. Az interpretációs szint lehet szakmailag tökéletes, de bibliográfiailag hiányos marad. Lesznek használók, akik tudnak profitálni az ilyen információkból, de ha ez így van, akkor az egyéni képességeiknek vagy a téma különleges ismeretének és nem az információkeresés során megszokott bibliográfiai ismereteknek lesz köszönhető. Az információkeresés szempontjából szükséges legalább egy minimális, de formális Bt jelenléte, ami azután már szabadon képezheti további interpretáció tárgyát. Következésképpen, ha a rendelkezésre álló bibliográfiai adatok csak művet írnak le, azt nem lehet figyelembe venni, mert nem érik el egy könyvtár-informatikai értelemben vett Bt követelményeit.

Végeredményben tehát észre kell vennünk, hogy a humán területek bibliográfiai információkereső munkájának fő kérdése az, hogy különbséget tegyünk azok között a bibliográfiai vagy bibliográfiai jellegű szekvenciák között, amelyek Bt-nek minősülnek és azok között, melyek nem, mert csak művekre való hivatkozások. Amikor a felhasználói elégedettséget a forma és szubsztancia kettősségén keresztül szemléljük, az a formális elemek primátusát igazolja. A kommunikáció és a belőle következő információkeresés a formán alapul és ebben a humaniorák lényegesen különböznek az előzőleg tárgyalt természet- és társadalomtudományoktól, ahol a szubsztancia élvez elsőbbséget.

Ennek megfelelően a tartalmat egy formai keret irányítja. Az előző két tudományterülettel összehason-

lítva, a két elem (forma és szubsztancia) közötti kapcsolat invertálódik, mivel a formális komponensek szubsztantív szerepet kapnak. A már említett példában, a Shakespeare Julius Caesar-járól szóló szöveg vagy dokumentum értékelése függ attól, hogy a szerző milyen kiadást használt, ami persze formálisan kell(ene), hogy tükröződjön az erről szóló Bt-ben. A kiadás, ill. példány pontos bibliográfiai specifikációja meghatározó lesz az írásmű/publikáció értékelésénél.

Mindazt, amiről eddig szó volt, megerősíti a Bt egyes részeinek vizsgálata. A kommunikációs oldalt nézve elmondható, hogy nincs a természettudományokhoz hasonlítható informális tartomány, ezért a szerzők nem jelentenek hasonló súlyú kognitív autoritást. A szerzők – és elsősorban a személyek – azonban nagyon fontosak, sőt a szokásosnál nagyobb figyelmet kapnak, tekintettel a humán területen gyakori ún. forrásanyagok használatára. A forrásanyag elnevezés sokszor valamilyen szempont (például filológiai, stb.) szerinti elemzést takar és gyakran több száz évre megy vissza. A folyamat megkönnyítésére új bibliográfiai leírási eljárásokat terveztek, mint például az ún. történeti rétegzés, olyan szerzők esetében, ahol speciális dátumozási eljárást lehet használni arra, hogy érzékelhető kapcsolatot hozzanak létre a szerző, annak könyve és a származtatható verziók között pl. Arisztotelész munkáinak különböző, görög, latin és modern nyelvű kiadásai, ill. fordításai (Style sheet for SSA proceedings, 1984).

Ez a kérdés tulajdonképpen a Bt szemiotikai kódolási problematikájához tartozik és részletes kifejtését annak keretén belül kell elvégezni.

A szerző hangsúlyozásának igazi célja a humán tudományoknál nem az, hogy kognitív autoritást biztosítsunk, hanem az, hogy elősegítsük az azonosítást, amely itt a primer- és a forrásanyagok nagyon is sokrétű manifesztációja miatt a szakember számára rendkívül fontos.

A Bt cím része még ennél is problematikusabb. A humán szférában a címek és alcímek közismerten nem kifejező jellegűek, sokuk nem éri el az indexelési specifikussági szintet, bár azért a legtöbb tud utalni arra, hogy miről szól a dokumentum. Ha csak futólag is, de érdemes kitérni még a következőre: az, hogy egy szöveg szól valamiről, többféleképpen értelmezhető, és ezt az eredeti, lexikai jelentésében kell érteni. Olyasmit képvisel, ami konkrét, de valahogy mégis bizonytalan, nem kielégítő és ezért megkívánja a környezet más elemeinek közreműködését ahhoz, hogy igazi jelentéssé formálódjon. Ha a címeket szembe állítjuk a hasonló textuális természetű környezeti adatokkal, (mint pl. az indexelési terminológia), arra a következtetésre lehet jutni, hogy az ilyen jellegű környezeti tényezők pontosabbak és több jelentést hordoznak. Az impresszum és egyéb adatokat hasonlóképpen kell értékelni. Ezek sem önmagukban, sem más komponensekkel kapcsolódva nem felelnek meg az autoritás funkciónak. De azért fontos szereplői az azonosítási folyamatnak.

Most már világos, hogy a humán tudományok és a művészetek területén heurisztikai információ, vagy más szóval kognitív autoritás ritkán származtatható kizárólag a Bt-ből vagy annak egyes részeiből. Ha mégis, az nem jóslható meg előre és egy teljesen szubjektív folyamat eredményének tekinthető. A könyvtár-informatika mint alkalmazott szaktudomány segítheti ezt de, nem építhet rá információkereső gyakorlatot. A kognitív autoritás ezért a környezeti, tehát ökológiai, információ ügye, tekintet nélkül arra, hogy ez a Bt-t körülvevő szöveget vagy a tágabb környezetet jelenti-e. Az utóbbin a felhasználó ismeretelméleti kapacitását kell érteni (mnemonikai adattárolás, felismerés, asszociáció stb.).

A korábbi ekvivalencia, kisé módosítva, de itt is használható:

$$B_{t(I)} = HEU_{(K)} + ID_{(M)}$$

ahol, a már ismert összetevőkön túl, az I ideálist, a K környezetit és az M minimálist jelent.

Itt nyilvánvalóan az ideális esetről van szó, mert a környezeti tényezők előre nem megjósolhatók és nem is előírhatók, ezért az egyenlet a valóságban:

$$B_t = ID_{(M)}$$

ami azt jelenti, hogy a leíró elemek kvantitatív és kvalitatív összetétele az, ami döntő. Másként: az azonosítás, beleértve a mű szintű leírások feljavítását, az egész humán kérdéskör lényege. A felhasználó elégedettségét az segíti leginkább, ha tökéletesítik a formális, leíró elemeket. Ez a bibliográfiai cél.

Ha most visszatérünk a fentebb kialakított hipotézishez, evidens, hogy a Bt-elemek térbeli kumulációk, amelyek nem képviselnek kizárólagos kognitív autoritást a tételen belül. A Bt-t vertikálisan kell értelmezni, szimbolikusan kifejezve felülről lefele, úgy, hogy felhasználjuk az objektíve ott lévő, valamint a szubjektíve hozzátett kiegészítő, környezeti (ismételten: ökológiai) információt. A vertikális irány a temporális oldalt képviseli és így valósul meg a humán tudományok és a művészetek téridő természete, ahogy az már a hipotézisben is kifejezést nyert.

Összefoglalás

Összefoglalva megállapítható, hogy a felhasználói elégedettség az ismeretek mindhárom nagyobb területén elsősorban a kognitív autoritáson keresztül érvényesül. A vizsgálat azt mutatta, hogy ez a fajta autoritás egyenletlenül található a Bt-n belül és an-

nak környezetében, valamint tárgykörök szerint változó. A természettudományokban rendszerint a Bt egy-egy elemére koncentrálódik. A társadalomtudományokban megoszlik a különböző elemek között és a kívánt autoritást az episztemológiai töltésű faktorok interakciója hozza létre. Az egész interpretációs művelet a Bt keretein belül marad, míg a humán tudományoknál és a művészetek területén a kognitív autoritás nagyrészt a Bt-n kívül marad. A kérdés itt az, hogy a Bt formális, leíró elemei, egyenként vagy egészében véve, hogyan segítik elő a kognitív autoritást és az azonosítást együttesen.

Nyilvánvaló, hogy a természettudományokban a leírás minimális szintje is elegendő, feltéve, ha az tartalmazza azt a komponenst, amely elég az autoritáshoz és megadja a minimális azonosítási adatokat is. A társadalomtudományok megkívánják a leírás optimális szintjét, mert a Bt itt szolgálja mindkét funkciót (autoritás, azonosítás) és az adatelemek interpretációt jelző összekapcsolódása nem megjósolható. A humán diszciplínáknál és a művészeteknél megint egy minimális azonosítási szint szükséges, mivel kognitív funkció sem a tételtől, sem annak részeitől nem remélhető.

Az igazi cél, hogy a leíró információk segítségével növeljük az értelmezési kapacitást vagy a humán szakok esetében kiterjesszük ezt a lehetőséget minden Bt-re. Ennek egyik lehetséges módja a szemiotikai kódok kidolgozása a szóban forgó szakterületeken, de ez aligha végezhető el a Bt fokozatok és az azokon belüli egyes összetevők további elemzése nélkül.

A munka, a vizsgálódás nem áll, nem állhat meg. Remélhetőleg ez a gondolatsor is folytatódik és újabb szempontok szerint, de elsősorban az információkeresés oldaláról és a használó érdekében próbálja feltárni a bibliográfiai információ természetét és gyakorlatát.

Irodalom

BROOKS, T. A.: Private acts and public objects: an investigation of citer motivations. In: Journal of the American Society for Information Science, 1985. vol. 36. 223-29. p.

GARVEY, W. D.: Communication: the essence of science: facilitating information exchange among librarians, scientists, engineers, and students. Oxford: Pergamon, 1979.

KRUMMEL, W. D. : Bibliographies: their aims and methods. London: Mansell, 1984.

LÖNNQUIST, H.: Humanister söker information eller „Mötet med den litauiske skoputsaren”: Intervjuundersökning bland humanistiska forskare i Norden. Esbo: NORDINFO, 1988.

MEADOWS, A. J.: Communication in science. London: Butterworth, 1974.

PETREY, S.: The whole mirth catalogue. In: The French Review, 1980. vol. 54. 117-21. p.

STOAN, S. K.: Research and library skills: an analysis and interpretation. In: College and Research Libraries, 1984. vol. 45. 99-109. p.

STONE, S.: Humanities scholars: information needs and uses. In: Journal of Documentation, 1982. vol. 38. 292-313. p.

STYLE SHEET for SSA proceedings. In: Semiotics, 1984. 715-39. p.

VOOS, H. – DAGAEV, K. S.: Are all citations equal? Or, did we op. cit. your idem?

In: Journal of Academic Librarianship, 1976. vol. 1. 19-21. p.

WEINTRAUB, K. J. : The humanistic scholar and the library. In: Library Quarterly, 1980. vol. 50. 22-39. p.

WILSON, K. B. – EUSTIN, J. D. : The impact of user frustration on humanities research. In: College and Research Libraries, 1981. vol. 42. 361-65. p.

WILSON, P.: Two kinds of power: an essay on bibliographical control. Berkeley: University of California Press, 1968.

WILSON, P.: Second-hand knowledge: an inquiry into cognitive authority. Westport, Connecticut: Greenwood Press, 1983.

A Neumann-ház honlapján 2003 júniusától megtekinthető a Virtuális Diafilm-történeti Múzeum. Címe: www.neumann-haz.hu/diafilmtortenet.
(*Bánkeszi Katalin híre. Katalist. 2003. jún. 20.*)

Az Európai Bizottság magyarországi delegációja 2003 márciusában elindította Európai Unió's Tájékoztatási Programját. A program célja, hogy a magyarországi közkönyvtári hálózat bekapcsolódjon az európai uniós csatlakozással kapcsolatos tájékoztatási munkába, s a könyvtárosok felkészüljenek a csatlakozással kapcsolatos kérdések megválaszolására, a válaszok felkutatására, az uniós információ's források használatára.
(*Koreny Ágnes tudósításából. Katalist. 2003. március 19.*)

A MAGYAR ÖNKORMÁNYZATOK MUNKÁJÁT SEGÍTŐ VÁLLALKOZÁSOK 2002–2006

Idén megjelenik a Magyar Önkormányzatok Enciklopédiája
című hatkötetes kiadvány.

Engedje meg, hogy írásban is tájékoztassuk a négy évre szóló,
2003 utolsó negyedévében megjelenő,

A MAGYAR ÖNKORMÁNYZATOK MUNKÁJÁT SEGÍTŐ VÁLLALKOZÁSOK
című könyvünkről.

Az elmúlt négy év változásai következtében a államigazgatás szerkezete jelentősen átalakult. A legszembeütőbb változásokat a közeledő uniós csatlakozásra való felkészülés jelenti. Kiadványunkban megjelentetjük az önkormányzatok munkáját segítő vállalkozásokat meghatározott témakörökben megyénkénti elrendezésben. A tartalomjegyzékben a cégek – a könnyebb használhatóság érdekében – tevékenységi körük szerinti bontásban, oldalszám szerint található meg.

HIRDETÉSI ÁRAK, MÉRETEK:

2/1 oldal	2x(145x205 mm) tükör	410 000 Ft
1/1 oldal	(145x205 mm) tükör	230 000 Ft
	(171x242 mm) kifutó	
1/2 oldal álló	(70x205 mm)	130 000 Ft
1/2 oldal fekvő	(145x100 mm)	130 000 Ft
1/4 oldal álló	(70x100 mm)	80 000 Ft
1/4 oldal fekvő	(145x47,5 mm)	80 000 Ft
1/8 oldal fekvő	(70x47,5 mm)	50 000 Ft

Technikai költség (kézirat esetén):

1/1 – 10 000 Ft; 1/2 – 6000 Ft; 1/4 – 4000 Ft; 1/8 – 2500 Ft

1/1 oldal – 3000 karakter, 1/2 oldal – 1500 karakter
Áraink áfa nélkül értendők!

A hirdetési árak tartalmazzák a www.onkormanyzat.net internetes portálon való megjelenést.

Kiadványunkat mintegy 5000 példányban jelentetjük meg, mind a 3200 önkormányzat díjmentesen megkapja. A fennmaradt példányokat országosan terjesztjük könyvhálózatokon (Libri, Lira és Lant, Sunbooks) és saját terjesztési hálózatunkon keresztül. A kiadó szándéka, hogy az enciklopédia és a hetedik regisztrációs kötet segítse az államigazgatás, az önkormányzatok, a tanintézmények és a cégek mindennapi munkáját. Reméljük, hogy kiadványunk az elengedhetetlenül fontos adatokon kívül tartalmaz és sokrétű információt nyújtó olvasmány is lesz.